

**SÖZ
MER** ESKİŞEHİR
OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
SÖZLÜKBİLİMİ
UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

III. ULUSLARARASI SÖZLÜKBİLİMİ SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI

3-4 Kasım 2016

Editörler

Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Okt. Dr. Ferdi BOZKURT, Arş Gör. Dr. Fatih DOĞRU

Arş. Gör. Duygu KAMACI, Okt. Ezgi ASLAN

Okt. Nilay GİRİŞEN

ESKİŞEHİR - 2017

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları No:285

Sahibi : Prof. Dr. Hasan GÖNEN (Rektör)
Yayın Yönetmeni : Prof. Dr. Adnan KONUK (Rektör Yardımcısı)
Yayın Komisyonu : Prof. Dr. Adnan KONUK (Rektör Yardımcısı)
Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU
Prof. Dr. Özgül PAŞAOĞLU
İdari Sorumlu : Necmettin BAŞKUT
Şube Müdürü : Nizamettin AKYEL
Dizgi-Kontrol-Tasarım-Baskı : ESOĞÜ BASIMEVİ

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ne aittir.
Bütün hakları saklıdır.

Kitabın tümü ya da bölümü/böümleri
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin yazılı izni olmadan
elektronik, optik, mekanik ya da diğer
yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Copyright 2017 by Eskişehir Osmangazi University
All rights reserved.

No part of this book may be printed, reproduced or
distributed by and electronical, mechanical or other means
without the written permission of the University.

ISBN 978-605-9975-19-3

1. Baskı

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi 2017

Düzenleme Kurulu

- Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Bilal ÇAKICI (Türk Dil Kurumu Başkan Yardımcısı)
Okt. Dr. Ferdi BOZKURT (Anadolu Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Fatih DOĞRU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Arş. Gör. Duygu KAMACI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Okt. Ezgi ASLAN (Anadolu Üniversitesi)
Okt. Nilay GİRİŞEN (Anadolu Üniversitesi)

Bilimsel Danışma Kurulu

- Prof. Dr. Agiemin BAUBEC (Universitate Din Bucureşti, Romanya)
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ (Atatürk Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Elisabet BZHALAVA (Tbilisi State University, Gürcistan)
Prof. Dr. Engin YILMAZ (Sakarya Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Éva Ágnes Csató JOHANSON (Uppsala Universitet, İsveç)
Prof. Dr. Henning Bergenholtz (University of Pretoria, Güney Afrika)
Prof. Dr. Kerima FİLAN (Univerzitet u Sarajevu, Bosna Hersek)
Prof. Dr. Lindita XHANARI (Universiteti i Tiranës, Arnavutluk)
Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ (Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Mirjana TEODISIJEVIC (Univerzitet u Beogradu, Sırbistan)
Prof. Dr. Mustafa KAÇALIN (Marmara Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Oktay AHMED (Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Makedonya)
Prof. Dr. Sadettin ÖZÇELİK (Dicle Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Sven TARP (Aarhus University, Danimarka)
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)
Prof. Dr. Şükrü Haluk AKALIN (Hacettepe Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Bülent ÖZKAN (Mersin Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Neriman Hasan (Ovidius University, Romanya)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜRLEK (İstanbul Üniversitesi, Türkiye)

Davetli Konuşmacılar

Prof. Dr. Engin Yılmaz (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Gürer Gülsevin (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. H. İbrahim Delice (Bartın Üniversitesi)

Prof. Dr. Hamza Zülfikar (Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Henning Bergenholtz (Aarhus University)

Prof. Dr. Mehmet Ölmez (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Mirjana Teodosijević (University of Belgrade)

Prof. Dr. Murat Demirkan (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa Aksan (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Oktay Ahmed (Ss. Cyril & Methodius University in Skopje)

Prof. Dr. Paşa Yavuzarslan (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın (Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Agiemin Baubec (University of Bucharest)

Doç. Dr. Bülent Özkan (Mersin Üniversitesi)

Doç. Dr. Elisabed Bzhalava (Tbilisi State University)

Doç. Dr. Lindita Khanari (Universiteti i Tiranës)

Doç. Dr. Volodımır Pidvoynyi (Taras Shevchenko National University of Kyiv)

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürlek (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Kamila Barbara Stanek (University of Warsaw)

İÇİNDEKİLER

Information Tools For General and Specialized Users	1
<i>Henning BERGENHOLTZ</i>	
Romanya'da Türkoloji Araştırmaları Kapsamında Türkçe ile İlgili Leksikografik Çalışmalar	17
<i>Agiemin BAUBEC</i>	
Yeni Uygur Türkçesi İlkokul Sözlükleri.....	27
<i>Ahmet KARAMAN</i>	
Lügat-i Nâcî’de Yer Alan Madde Başlarının Anlamlandırılmasındaikkat Çeken Hususlar	36
<i>Ahmet KARTAL</i>	
Arap Dilinde Sözlükler	51
<i>Ahmet Kâzım ÜRÜN</i>	
Japonca-Türkçe Sözlüklerde Görülen Çok Anlamlılık Üzerine...58	
-Türkçe Ulusal Derlem Kullanım Örneği	58
<i>Ali Aycan KOLUKISA</i>	
Johannes Jacob Manıssadjian’ın “Mürşid-i Lisan-ı Osmanî”sinde Gramerin Sonundaki “Vocabular”	70
<i>Ayşe İLKER</i>	
İki Dilli Sözlüklerde Kültürel Öğeler Sorunu	79
– Kültürel Öğeler Ve Terimleştirme Üzerine –	79
<i>Baktygul KULAMSHAEVA</i>	
Sözlük İçi Gönderimler ve Sözlüğün İşlevi.....	93
<i>Bayram ÇETİNKAYA</i>	
18. Yüzyılda yazılmış Türkçe, Almanca, Macarcave Çekçe Bir Sözlük	104
<i>Beytullah BEKAR</i>	
Güncel Türkçe Sözlükte İşteş Fiiller	117
<i>Bilal UYSAL</i>	
Dil Devrimi Kapsamında Batı Kökenli Edebiyat Terimlerinin Özleştirilme Süreci.....	126
<i>Burcu YILMAZ ÇEBİN</i>	
Türkçe İçin Kendi Kendine Derlem Oluşturma Platformu ve Sözlük Bilimi Uygulamaları	135
<i>Bülent ÖZKAN</i>	

Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlüklerde Kelime Eşdeğerliği.....	154
<i>Can ÖZGÜR</i>	
Terminoloji Yönetim Sistemlerinde Terminoloji Çalışması ve Çeviri.....	163
<i>Ceylan YILDIRIM</i>	
Ansiklopedik Sözlükler Ve Manas Ansiklopedisi	182
<i>Cüneyt AKIN</i>	
Kiplik Terminolojisinin Sözlüklerdeki Görünümü: Olabilirlik ve Olasılık	189
<i>Duygu KAMACI</i>	
Sözcük Eşleştirmeye Dayalı (Word-Match) Tanımlar Bakımından Güncel Türkçe Sözlük'ün Değerlendirilmesi	202
<i>Engin YILMAZ</i>	
Türk Sözlük Bilimi Terminolojisi Üzerine Derlem Tabanlı Bir Araştırma.....	217
<i>Erdoğan BOZ, Ferdi BOZKURT, Fatih DOĞRU</i>	
Çok Dilli Bir Sözlük: Tercümânu'l-Lügât.....	226
<i>Eyyüp ACAR</i>	
“Tarihî Sözlük” Terimi Üzerine	233
<i>Ezgi ASLAN</i>	
Farsça Sözlük Çalışmalarına Tarihsel Bir Yaklaşımve Günümüz Elektronik Sözlükler	270
<i>Farzaneh DOULATABADI</i>	
Sözlükbilim İçin Bir Türkçe Terimbilgisi Veritabanı Oluşturma Çalışması.....	280
<i>Fatoş EREN-ÖZDEMİR; Ahmet Bilal ÖZDEMİR</i>	
İki Dilli Arapça Sözlüklere Genel Bir Bakış: “Hans Wehr’ın Arapça-İngilizce Sözlüğü”	290
<i>Gamze YÜCETÜRK</i>	
Türkçe Eşdizimlilik Çalışmalarında Terminoloji Sorunu	301
<i>Göksel SERT</i>	
Sözlükbilim ve Kurumsal Terminoloji Ölçünleştirme: Anadolu Üniversitesi İçin Bir Türkçe-İngilizce Terim Belleği Oluşturulması.....	312
<i>Gül DURMUŞOĞLU KÖSE, Volga YILMAZ GÜMÜŞ, Yusuf ÖZTÜRK,Harun SERPİL, Gamze EREN</i>	

Gürcistan'daki Türkçe- Gürcüce Deyimler Sözlüğü Üzerine Bir İnceleme	324
<i>Gül Mükerrrem ÖZTÜRK</i>	
Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü Ve Sözlük Eleştirileri Üzerine	333
<i>Gürer GÜLSEVİN</i>	
Sözlüklerde Sözcük Türlerine Yer Verilmeli mi?	354
<i>Hacı İbrahim DELİCE</i>	
Bir Eser Sözlüğü: Lugât-i Siyer-i Veysî	361
<i>Halit BİLTEKİN</i>	
Sözlük Çalışmalarında Uygulamalar Ve Kullanılan Terimler ...	375
<i>Hamza ZÜLFİKAR</i>	
Sözlükler ve Kalıplaşmış Dil Birimleri.....	381
<i>Hürriyet GÖKDAYI</i>	
Sec'i ve Kafiye Lugatı Üzerine Bir Değerlendirme.....	398
<i>İsmet ŞANLI</i>	
Dil – Kültür İlişkisi Bağlamında Kedi Kelimesinin Bilişsel Tanımı	407
<i>Kamila Barbara STANEK</i>	
Dilbilgisel Terim Eksikliklerinin Yabancı Dil Eğitimde Getirdiği Sorunlar	424
<i>Leyla Çiğdem DALKILIÇ</i>	
Arnavut Araştırmacılarının Arnavutçadaki Türkizmalara Yönelik Hazırladıkları Sözlükler ve Dil Araştırmaları	438
<i>Lindita XHANARI</i>	
Radloff'un “Türk Ağzları İçin Sözlük Denemesi”nin Türk Sözlük Tarihindeki Yeri.....	450
<i>Makbule SABZİYEVA</i>	
Artzamanlı Kiplik Çalışmalarının Sözlükbilime Katkısı	458
<i>Melike ÜZÜM</i>	
TDK “Türkçe Sözlük”ün Madde Başlarının Fasih Ve Belig Cümle Açısından “Pankronik” Değerlendirilmesi	478
<i>Meriç GÜVEN</i>	
Kırım Tatar Türkçesi - Türkiye Türkçesi Elektronik Sözlüğü Madde Baş Ve Madde İçi Eşleşmesi.....	490
<i>Meryem BAŞKURT; Safiye OLGUN</i>	
Türkçe-Sırpça Sözlük: Orijinali ve İntihali.....	501

<i>Mirjana TEODOSIJEVIĆ</i>	
Manzûm Sözlüklerin ve Şerhlerinin Dil Öğrenimine Katkısı.....	512
<i>Muhammet KAYA</i>	
Bir Modern Sözlük Örneği: Takma Adlar Sözlüğü.....	526
<i>Muharrem DAYANÇ</i>	
Sözlükbirim Olarak Arapça Tenvinli Sözler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	535
<i>Muna YÜCEOL ÖZEZEN</i>	
Eğitim Teknolojisinde Yeni Terminoloji Geliştirme ve Tutarlılık Sorunsalı	550
<i>Murat DEMIRKAN, Dilber ZEYTINKAYA, Naci Serhat BAŞKAN</i>	
Kâmûs-ı Osmânî'nin Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğündeki Yeri	561
<i>Murat KÜÇÜK</i>	
Tematik Sözlüklerin Kapsamı ve Tema Belirleme Ölçütleri	575
<i>Murat ÖZŞAHİN</i>	
Kayıbolma Tehlikesi Altında Olan Diller İçin Sözlükbiliminin Önemi: Zazaca Örneği.....	585
<i>Murat VAROL</i>	
Alanlararası Ortak Terimler: Sözlükbilim ve Derlem Dilbilim .	596
<i>Mustafa AKSAN; Yeşim AKSAN</i>	
Lügatı Türki Arabi Farisi'de Kullanılan Sözlükçülük Yöntemleri Üzerine	608
<i>Mustafa Samet KUMANLI*</i>	
Genel Türkçe Sözlüklerde Eylemlerin Tanım Bilgisinde Verilen Dilbilgisel Bilgiler	626
<i>Nazmi ALAN</i>	
Çok Anlamlılık ve Eşdizimlilik Bağlamında Çık- Eylemi	636
<i>Nesrin BAYRAKTAR</i>	
Dilbilgisel Bilgi Ulamı ve Uzmanlık Alanı Sözlüklerindeki Durumu	646
<i>Nilay GİRİŞEN</i>	
Türkçe Sözlük'te İstem Bilgisi.....	654
<i>Nuh DOĞAN</i>	
Sözlükçülük Çalışmalarında Türkçe Bilgisayar Derlemlerinin Kullanımı	672

<i>Oktay AHMED</i>	
Yel- Fiili Hakkında.....	686
<i>Osman KARATAY</i>	
“Düşüncesiz İnsan” Algılaması Ve Sözlük Alanı	693
<i>Rıdvan ÖZTÜRK</i>	
Türkçenin Çevrimiçi Sözlüklerini Nasıl Daha Kullanışlı Kılabiliriz?	705
<i>Sami BASKIN</i>	
İdrak ve Duygu Fiillerinin Türkçe Sözlüklerde Yeniden Tanımlanması Üzerine Öneriler	722
<i>Savaş ŞAHİN</i>	
Sözcük Türlerinin Sözlük Bilimiyle İlişkisi, Sözlüklerde Sözcük Türlerinin Yeri Ve Önemi.....	732
<i>Sebahat ARMAĞAN</i>	
Sözlük Maddelerinin Düzenlenişi: Çokanlamlılık Karmaşası....	748
<i>Selma ELYILDIRIM</i>	
Türkçe Sözlüklerde Yeni Öge(ler) (Neologism): Misalli Büyük Türkçe Sözlük Örneği	761
<i>Serdar KARAOĞLU</i>	
Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te Kullanılan Sözlük Birimler ile Tanımlamaları Arasındaki Anlamsal İlişkiler	770
<i>Sevgi ÇALIŞIR ZENCİ</i>	
Türk Sözlükbilimi Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme(2000-2016)	780
<i>Sezergül YIKMIŞ; Şerife SAZAK</i>	
Sözlüksel Boşluk ve Anlık Oluşumla Telafisi	826
<i>Songül İLBAŞ</i>	
Sıra Dışı Bir Sözlük Örneği Reşat Ekrem Koçu'nun Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü.....	836
<i>Şaziye DİNÇER BAHADIR</i>	
Mukaddime ve Piyale Önsözü'nden Yola Çıkararak Türkçede Duygu Sözlüğü Oluşturulması Üzerine Metin Tabanlı Bir Deneme	848
<i>Şerif Ali BOZKAPLAN; İbrahim Atakan KUBİLAY; Yasemin KARADEMİRLİDAĞ</i>	
Okul Öncesi ve Okul Çağı Sözlükleri ile İlgili Terimler ve Sözlük Türleri Üzerine.....	864

<i>Şükrü Halûk AKALIN</i>	
Söz İçi Karşıt Anlamlılık	874
(Terim-Kapsam ve Sınırlılıklar)	874
<i>Talat DİNAR</i>	
Tarihsel Bir Sözlüğün Yazım Tekniğine Dair Bir İnceleme	885
<i>Tuğba POÇAN</i>	
Osmanlıca Türkçesi– Arapça Sözlükler Üzerine Bir Etüd	899
<i>Yusuf DOĞAN</i>	
Kavram Alanı Kuramı Açısından İbn Sîde'nin <i>El-Muhassas</i> Adlı Sözlüğü Üzerinde Bir Değerlendirme	920
<i>Yusuf KARATAŞ</i>	
Yükseköğretim Kurumlarında Terminoloji Yönetimi: Türkçe-Almanca Dil Çiftine Yönelik Bir Çalışma.....	934
<i>Zehra GÜLMÜŞ; Murat ERBEK</i>	
Türkiye'de Edebiyat Sözlükçülüğü ve Kapsamlılıkları Açısından Edebiyat Sözlükleri.....	944
<i>Zeliha KAPUKAYA</i>	
Türkçe ve Rusça Sesbilimsel Terim Dizgelerini Karşılaştırma Denemesi	957
<i>Zulfiya ŞAHİN</i>	

KAYBOLMA TEHLİKESİ ALTINDA OLAN DİLLER İÇİN SÖZLÜKBİLİMİNİN ÖNEMİ: ZAZACA ÖRNEĞİ

Murat VAROL*

ÖZET

Zazaca'nın sözcük hafızasının araştırılması ve yazıya aktarılması yakın bir döneme dayanmaktadır. Bu alandaki çalışmalar, 1970 sonrasında kapsayan son yarım asır ile sınırlıdır. İlk dönemdeki çalışmalarda, gazete ve dergilerin arka sayfalarının bir bölümü küçük bir sözlük olarak değerlendirilmiş, her sayıda belirli bir sayıdaki kelimeye yer verilmiştir. Bazen de metinlerin hemen sonrasında, metinde geçen ve anlam bakımından zor anlaşılacağı düşünülen sözcüklerin de listesi verilebilmektedir. Zazaca yayımlanan ilk sözlük kitabı ise 1987 yılında yayımlanmıştır. Zazaca sözlük çalışmaları günümüzde de devam etmekte ve Zazaca'nın konuşulduğu farklı bölgelere ait sözlükler hazırlanmaktadır. Bu sözlüklerin hazırlanmasında çoğunlukla ortak bir form ve yazım bulunmamakta, her araştırmacı kendi bölgesindeki söyleyiş ve ses özellikleri ile bu kelimeleri yazıya aktarmaktadır. Bu çalışmada yok olma tehlikesi altında olan Zazaca'ya dair ilk dönemden günümüze kadar yapılan sözlük çalışmaları ve derlemeleri hakkında bilgi verilecek, sözlükbiliminin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan Zazaca için önemi irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dil, UNESCO, Sözlük, Sözlükbilim, Zazaca.

THE SIGNIFICANCE OF LEXICOLOGY FOR THE ENDANGERED LANGUAGES: THE SAMPLE OF ZAZAKI

ABSTRACT

The investigation of the lexical memory of Zazaki and putting it on paper has been possible in recent years. The studies in this field are restricted with the last 50 years. In the first period, back pages of newspapers and magazines were evaluated as glossaries and in each issue a few letters of the alphabet were presented as the part of lexicons. And sometimes the lexicons in the texts that were thought to be difficult were explained at the end of the text. The first dictionary prepared about Zazaki was published in 1987. Lexical studies are prepared today as well and the dictionaries published reflect the different areas of the Zazaki spoken geography. There is not a common alphabet and spelling in the written form, each searcher write the lexicons according to their areal accent and spelling. In this study, the lexical studies and compilations prepared up till now will be diagnosed and the significance of lexicology will be addressed.

Keywords: Dictionary, Language, Lexicology, UNESCO, Zazaki.

*Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, e-posta: mvarol@bingol.edu.tr

1. GİRİŞ

Sözlük; bir dilin belli bir çağda ya da bütün çağlarda kullanılan sözcüklerini, terimlerini ve kalıp kullanımlarını (deyimler, kalıp sözler, deyişler, atasözleri vb.) alfabetik düzen içinde, tanımları, örnek tümceleri, söylenişleri, kökenleri, dilbilgisi kategorileri, eşanlamlıları, karşıt anlamlıları, bir başka dildeki karşıtlarıyla veren yapıtlara denir. Sözlüklere aynı zamanda lügat veya eski deyişle kamus denir (Bingöl, 2006: 198).

Geçmişten günümüze baktığımızda sözlüklerin temelde, bir dili başka milletlere öğretmek veya bir dilin kelime hazinesini ortaya koymak için hazırlandıklarını görmekteyiz. Sözlükçülüğün zamanla ileri bir noktaya gelmesi, bu alanda daha farklı ve daha geniş çalışmaların yapılması sözlükbilimini doğurmuştur. Sözlükbilim; bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını, sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler koyarak uygulama yollarını gösteren bir bilim dalıdır (Aksan, 1990: 439).

2. ZAZACA'NIN KONUMU VE YAPILAN İLK ÇALIŞMALAR

Zazaca, Hint Avrupa Dil Ailesinin Kuzeybatı İranî grubuna mensup bir dil olarak kabul edilmektedir. Zazaca, Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat/Dicle havzasında, sayıları tam olarak bilinmemekle beraber 4-6 milyon kişi tarafından konuşulan bir dildir. Anadolu dilleri arasında Türkiye dışında konuşulmayan tek yerli dil olduğu söylenebilir (Keskin, 2011: 221).

Zazaca'nın konuşulduğu ve muhafaza edildiği illerin başında Bingöl ve Dersim gelmektedir. Dersim ve Bingöl il merkezleri dışında Bingöl'ün ilçelerinden Genç'te sadece Zazaca, Solhan'da ağırlıklı olarak Zazaca konuşulur. Dersim'in Ovacık, Nazimiye ve Hozat ilçelerinde ağırlıklı olarak Zazaca; Çemişgezek ve Pertek'te ise kısmen Zazaca konuşulmaktadır. Elazığ'ın Palu, Karakoçan, Maden, Kovancılar, Arıcak ve Sivrice ilçelerinde; Diyarbakır'ın Lice, Piran, Çermik, Çüngüş, Hazro, Hani, Eğil, Kulp ve Ergani ilçelerinde Zazaca konuşulur. Sivas'ın Zara, İmranlı, Ulaş, Kangal, Hafik, Divriği ve Gürün'ün bazı köylerinde; Erzurum'un Hınıs, Aşkale, Tekman ve Çat'ın bazı köylerinde; Erzincan'ın merkezinde, Tercan ve Kemah'ın bazı köylerinde Zazaca konuşulmaktadır. Yine Muş'un Varto, Şanlıurfa'nın Siverek ilçelerinde ağırlıklı olarak, Adıyaman'ın Gerger ve Aksaray'ın bazı köylerinde Zazaca konuşulmaktadır (Kurj, 2012: 138-139) Ayrıca özellikle 1960 ve sonrasında Avrupa'nın birçok ülkesine hızlı bir şekilde göçler başlamış; bu nedenle de Avrupa'da

özellikle Almanya başta olmak üzere Fransa, İsveç, İngiltere, Danimarka, Hollanda gibi ülkelerde yüzbinlerce Zaza yaşamaktadır.

Zazaca'ya dair ilk akademik çalışmalar Rus Dilbilimci Peter İvanovic Lerch tarafından yapılmıştır. 1856 yılında Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki Kırım Savaşı sonrasında Ruslara esir düşen Osmanlı askerleri arasında Zazalar da bulunmaktadır. Rusya Bilimler Akademisi tarafından görevlendirilen Peter Lerch, bu askerlerin farklı bir dilde konuştuklarını tespit eder ve bunlara dair dil derlemeleri yapmaya başlamıştır.

Lerch, yaklaşık üç ay boyunca burada tutulan esirlerden dil, kültür ve tarih hakkında malumat edindi. Bu esirlerden biri de, bugün Günköndü olarak adlandırılan, Bingöl Genç bölgesindeki Kason/Qason köyünden olan Hasan adlı biriydi. Hasan ve diğerlerinden edindiği derlemeleri üç cilt halinde 1857 yılında yayımladı (Aslanoğulları, 2014: 19). Peter Lerch'ten sonra Friedrich Müller 1864 yılında, bu metinlere dair karşılaştırmalı dilbilim incelemeleri yaparak yayımlamıştır.

1906'da Batı İrani dillerinin dokümantasyonu ve dilbilimsel analizi için görevlendirilen Oskar Mann'ın Ortadoğu seyahatinde, Zazaca'nın özellikle Siverek ve Bingöl yörelerinden o zamana kadar ki en geniş derlemesini gerçekleştirmiştir (Keskin, 2015: 98). Bu çalışmalar daha sonra 1932 yılında öğrencisi olan Karl Hadank tarafından dilbilimsel bakımdan incelenerek yayımlanmıştır. Ayrıca Terry L. Todd 1985 yılında, Ludwig Paul 1998 yılında, Zülfü Selcan 1998 tarihinde, Zazaca üzerine gramer konularında doktora tezleri hazırlamışlardır. Yine bunların dışında Jost Gippert, Eberhard Werner, Heiner Eichner, Werner König, C. M. Jacobson gibi araştırmacılar ve dilbilimciler tarafından Zazaca üzerine birçok dilbilimsel çalışma yapılmıştır.

3. DİLİN KAYBOLMA SÜRECİ VE ZAZACA'NIN DURUMU

Tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, ilk insandan başlayarak günümüze kadar kesintisiz bir şekilde devam eden bir iletişim ağının olduğunu görmekteyiz. Dillerin yayılması ve sonrasındaki süreç tam olarak açıklanamasa da, bu hiçbir zaman dillerin varlığı konusunda herhangi bir şüpheyi beraberinde getirmemiştir. Dillerin birbiri üzerindeki hâkimiyeti ve baskısı bugün kabul edilen bir olgu olsa da, bir dilin diğerinden üstün veya aşağı olduğu şeklindeki bir kanıya herhangi bir şekilde doğru yaklaşılmamaktadır. 19. yüzyılda araştırma yapan dilbilimciler genelde, maddi kültürün çok daha ileri olmadığı toplumlarda dillerin,

Batı toplumlarında konuşulan dillerden daha basit ve bir şekilde daha az gelişkin olduğunu düşünürdü. Birçok insan hâlâ buna inanıyor. Ancak bu inanış doğru değil... Dilbilimciler, Khoisan dillerinin ya da Amerikan Yerlisi dillerinin, büyük Avrupa dilleri kadar ileri olduğunu savunurken, dilbilim sistemine atıfta bulunurlar (Janson, 2016: 27).

Dillerin korunması ve kaybolma tehlikesi altında olan dillerin durumu, dilbilimini en fazla düşündüren konular arasında yer almaktadır. Her geçen gün onlarca dilin kaybolması ve küreselleşme ile beraber dil ölümlerinin hızlanması, bu alanla ilgili bazı dil kampanyalarının düzenlenmesini, yok olma tehdidi altında olan dilleri koruma programlarının hayata geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu konu ile ilgili bir diğer soru(n) ise dillerin yok olmalarına dair temel ölçütlerin neler olduğu sorusudur.

Dilin ölümü nedir? sorusuna yanıt arayan Crystal, ‘bir dil artık konuşanı kalmamışsa ölür demektir’ diyerek; bir dilin öldüğünü söylemek için, o dili konuşan hiç kimsenin kalmaması gerektiği sonucuna varmaktadır (Crystal, 2010: 13). Nette ve Romaine de dillerin ölümü konusunda Crystal ile aynı fikri paylaşmaktadırlar: Ölüm, bir dil bir başkasının yerini o dilin bütün işlev alanlarında aldığı ve analar babalar çocuklara o dili aktarmaz olduğunda gerçekleşir (Nettle ve Romaine, 2002: 23).

Bugün dil ölümü konusunda dünyadaki yüzlerce dil ile aynı kaderi yaşayan Zazaca, dil döngüsünün muhafaza edilmesi, gelecek kuşaklara aktarılması hususunda çok da şanslı sayılmamaktadır. Zira Zaza dilinin yaşam alanı her geçen gün daralmaktadır; dilin en büyük yaşam mekânı olan aile içerisinde Zazaca her geçen gün belleğini yitirmektedir. Zazaca’nın bu yitim aşaması, toplumsal belleğinin kaybolması; en çok kelime dağarcığını etkilemektedir. Her geçen gün dilin farklı yaşam alanlarına ait öz kelimeler yitirilmekte, bu kelimelerin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanamamaktadır.

Zazaca’nın söz konusu kaybolma tehlikesi dilin yaşamasını tehlikeye atacak bir mecraya doğru gitmektedir. Bugün sayıları üç ile altı milyon arasında telaffuz edilen bir dilin yok olacak olması da şu soruyu akıllara getirmektedir. Bu kadar büyük bir kitlenin anadili olan Zazaca, nasıl olur da kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilmektedir? Dil ölümünün nedenlerini düşündüğümüzde, dâhil olan faktörlerin etkileri o kadar büyüktür ki milyonlarca konuşanı olan bir dilin bile güvende olmadığı aşikârdır. Yirmi milyon konuşanı olan Yoruba bile, yükseköğretimde İngilizce’ye yenik düşmesi yüzünden ‘yoksun’ kabul edilmektedir (Crystal, 2010: 26). Tehlikenin bu kadar ileri bir noktaya ulaşması, eğitim dili olmayan, toplumsal hayatın tüm

safhalarında kendisine yer bulamayan dillerin yok olmaya doğru gitmesi; uygulanması gereken iyileştirici dil politikalarının hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk Türkiye’de başta Zazaca olmak üzere, birçok dil için geçerliliğini korumaktadır.

4. ZAZA DİLİNDEKİ SÖZLÜK ÇALIŞMALARI

Zazaca ilk sözlük çalışmaları oldukça yakın bir dönemde hazırlanmıştır. 1960’lı yıllardan sonra hazırlanan ilk sözlük çalışmaları, oldukça dar kapsamlı olup daha çok dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Bu çalışmalar arasında iki çalışma diğerlerine göre daha çok dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi 1979-1981 yılları arasında dört sayısı çıkan Tirêj dergisidir. Bu derginin birinci ve ikinci sayısında altı, üçüncü sayısında on altı, dördüncü sayısında ise yirmi iki sayfa Zazaca-Türkçe sözlük kısmı yer almaktadır. Tirêj dergisinin bu dört sayısındaki Zazaca-Türkçe sözlük listesinde, her sayıdaki sözcük listesi kendi içerisinde alfabetik olarak sıralanmaktadır. Yani her sayı için A’dan Z’ye sözcük listesi hazırlandığı görülmektedir. Bir diğer önemli sözlük çalışması ise Hêvî dergisinde karşımıza çıkmaktadır. Hêvî dergisinin ilk sayısında Zazaca-Kurmanca-Türkçe şeklinde on bir sayfalık bir sözlük kısmı yer almaktadır. Ayrıca Zazaca üzerine dilbilimsel çalışmalar yapan bazı dilbilimciler de yaptıkları çalışmaların son kısımlarında sözlük bölümüne yer verdikleri görülmektedir. Robert Gordon Latham’ın 1860 yılında yaptığı çalışma buna örnek olarak gösterilebilir. Robert Gordon Latham’ın yapmış olduğu çalışmada Zazaca temel gramer yapısından bahsedilmekte ve sonrasında da İngilizce-Zazaca şeklinde bir sözcük listesi verilmektedir.

Kitap şeklinde hazırlanan ve yayınlanan sözlük çalışmaları ise daha yakın bir tarihe dayanmaktadır. Bu çalışmaların özellikle son otuz yıl ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sözlükler arasında önem arzeden bazı çalışmalar şunlardır:

4.1. Zazaca-Türkçe Sözlük (Fehengê Dımilki-Tırki) / Malmisanij

Zaza dilindeki ilk sözlük 1987 yılında Malmisanij (Mehmet Tayfun) tarafından hazırlanan ve Zazaca-Türkçe (Fehengê Dımilki-Tırki) başlığını taşıyan sözlüktür. Sözlük toplamda 431 sayfadan meydana gelmekte ve sözlükte “Vatîşê Verni (Önsöz), Deraqdê Fehengi Dı Çend Qısey (Sözlükle İlgili Açıklamalar)” başlıklı iki giriş bulunmaktadır. Bu iki giriş hem Zazaca hem de Türkçe yazılmıştır.

4.2. Feheng Kurdî-Tirkî (Zazakî) / Munzur Çem

Munzur Çem (Hüseyin Beysülen) tarafından hazırlanan bu sözlük, 1994 yılında basılmıştır. Kitap toplamda 589 sayfadan oluşmaktadır. “Vatena Veri (önsöz)” isimli beş sayfalık, hem Zazaca hem de Türkçe bir giriş bulunmaktadır. Munzur Çem bu girişte bazı dilbilgisi konularına değinmektedir. Zaza dilinde yayımlanan ikinci sözlük olarak bilinmektedir.

4.3. Ferhengekê Kirdkî-Pehlevkî-Kurmanckî / Malmisanij

Malmisanij (Mehmet Tayfun) tarafından 1997 yılında basılmıştır. Sözlük, üç dile ait sözcüklerin karşılıklı bir şekilde anlamları verilerek hazırlanmıştır.

4.4. Zazaca-Türkçe Sözlük / Mesut Özcan

Mesut Özcan tarafından 1997 yılında hazırlanmış olan bu sözlük çalışması, 240 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, Kaynak Yayınları tarafından basılmıştır. Kitabın önsözü Mehmet Bedri Gültekin imzasını taşımaktadır. Ayrıca kitapta Mehmet Bedri Gültekin tarafından hazırlanan 14 sayfalık küçük bir dilbilgisi bölümü de yer almaktadır.

4.5. Zazakî-Tirkî, Tirkî-Zazakî Ferheng / T. Erdem - O. Erdem

Bu sözlük çalışmasının ilk baskısı 1997 yılında Turan Erdem tarafından hazırlanmış olup, Doz Yayınları tarafından basılmıştır. Kitabın genişletilmiş ikinci baskısı ise Mart 2006’da Turan Erdem ve Orhan Erdem tarafından ortak olarak hazırlanarak, Arya Yayınevi’nden çıkmıştır. Kitabın birinci baskısı 222, genişletilmiş ikinci baskısı ise 440 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın birinci baskısında “Qalê Veri (önsöz)” başlıklı Ahmet Zeki Okçuoğlu tarafından yazılmış iki sayfalık bir önsöz bulunmaktadır. Ayrıca “Qalê Veriyê Nuştoxi (yazarın önsözü)” başlıklı ikinci bir önsöz daha bulunmaktadır.

4.6. Zazaca-Türkçe Sözlük / Harun Turgut

Harun Turgut tarafından hazırlanan Zazaca-Türkçe Sözlük adlı eserin şimdiye kadar iki baskısı yapılmıştır. Kitabın her iki baskısı da Tij Yayınları’na aittir. Birinci baskının tarihi 2001, ikinci baskının tarihi ise 2006’dır. Kitabın birinci baskısı 336 sayfadan oluşurken, ikinci baskısı genişletilmiş ve 403 sayfadan meydana gelmektedir. Kitabın birinci sayısında herhangi bir önsöz yer almazken, sadece birkaç kuraldan oluşan bir sayfalık bir ek yer almakta ve bunun aynısı ikinci sayıda da görülmektedir.

4.7. Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî / Vate Çalışma Grubu

Vate Çalışma Grubu’nun yaptığı standartlaştırma çalışmalarının bir eseri olan bu sözlük çalışmasının ilk baskısı, 2001 yılında İstanbul’da Avesta Yayınları tarafından yapılmıştır. Bu sözlük

çalışmasının 939 sayfadan oluşan genişletilmiş 5. baskısı ise 2016 yılında yapılmıştır. Sözcük türleri ve sayısı bakımından şimdiye kadar hazırlanan sözlük çalışmaları içerisinde, en kapsamlı çalışma olarak ön plana çıkmaktadır.

4.8. Türkçe-Kirmanca (Zazaca) Sözlük / Vate Çalışma Grubu

Vate Çalışma Grubu tarafından hazırlanan bu sözlük, ilk olarak 2001 yılında İstanbul'da basıldı. Kitabın diğer baskılarının da İstanbul'da yapıldığı görülmektedir. Vate Çalışma Grubunun hazırladığı Zazaca-Türkçe Sözlük çalışmasının, daha dar kapsamlı olan Türkçe-Zazaca şeklindeki sözlüğüdür. Genişletilmiş ikinci baskı 2004'te, üçüncü baskı 2009'da son baskısı ise 2011 tarihinde yapılmıştır.

4.9. Ferheng-Vajname / Said Verroj - Abdurrahman Uçaman

Bu sözlük, Zazaca'ya yer veren en farklı sözlüktür. Şimdiye kadar hazırlanan sözlükler Zazaca-Türkçe veya Türkçe-Zazaca şeklinde hazırlanmıştır; ancak bu sözlükte bir sözcüğün Kurmanci, Hewramani, Zazaki ve Senendaji karşılığı verilmiştir. Kitap, War Yayınları'ndan 2002 yılında çıkmıştır.

4.10. Zazaca-Türkçe Sözlük / Mehmet Aydar

Mehmet Aydar'ın 2003 yılında yayına hazırladığı bu eser, Doruk Yayınları'ndan çıkmıştır. Kitap toplamda 440 sayfadan oluşmakta olup, geniş bir sözcük dağarcığına sahiptir. Sözlükle Zazaca ve Türkçe olmak üzere iki sunuş bulunmaktadır. Aydar, bu sunuşlarda aynı zamanda Zazaca alanında çalışmalar yapmış olan dilbilimcilerin çalışmalarından da söz etmektedir.

4.11. Türkçe-Dersimce Sözlük / Hüseyin Çakmak

Tamamen Dersim bölgesini esas alan bu sözlük, Ağustos 2004'te basıldı. Eser, Kalan Yayınları tarafından yayına hazırlandı. Kitabın girişinde 4 sayfalık bir giriş bulunmaktadır. Bu girişte böyle bir eserin hazırlanma nedenine yer verilmekte ve bazı dilbilgisi kurallarından söz edilmektedir.

4.12. Zazaca-Türkçe Sözlük / Musa Canpolat

Sözlük, 2006 yılında Can Matbaacılık'ta basıldı. 922 sayfadan oluşan bu eser, kelime hazinesi bakımından zengin bir yapıttır. Canpolat sözlüğün girişinde; böyle bir sözlük hazırlama fikrinin 1970'li yıllarda doğduğunu, sözcükleri el yazımı ile 1997 yılında tamamladığını ve sonrasında da yaşanan bazı sıkıntılardan dolayı, kitabın 2000'li yıllardan sonra basıldığını anlatmaktadır.

4.13. Türkçe-Zazaca Sözlük / Harun Turgut

2008 yılında Do Yayınları tarafından basılmıştır. Toplamda 410 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın girişinde herhangi bir önsöz bulunmamaktadır. Kitabın girişinde sadece iki sayfalık bir açıklama yer almakta ve bu açıklamanın birinci sayfasında bazı dilbilgisi kullanımlarından söz edilmekte, ikinci sayfasında ise Jacobson'a ait olan Zazaca alfabe yer almaktadır.

4.14. Türkçe-Zazaca Sözlük / Ali Ekici

Yakın dönemde hazırlanan sözlüklerden biridir. Kitabın basım tarihi 2010 olup, Kardelen Yayıncılık tarafından baskısı yapılmıştır. Eser toplamda 223 sayfadan oluşmaktadır. Eserde herhangi bir önsöz bulunmamakta ve girişte 6 sayfalık küçük bir dilbilgisi bölümü yer almaktadır.

4.15. Zazaca-Türkçe, Türkçe-Zazaca Sözcük Listesi / Roşan Hayıç

Çift dilli olarak hazırlanan bu sözlük çalışmasının ilk kısmında Zazaca-Türkçe şeklinde sözcük dizimi yer alırken; ikinci kısımda ise bu defa sözcükler Türkçe-Zazaca olarak yer almaktadır. 448 sayfadan oluşan bu sözlük çalışması, Tij Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Ayrıca kitabın girişinde beş sayfalık bir genel değerlendirme bölümü ve Zazaca'nın konumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

5. SÖZLÜKBİLİMİNİN ZAZACA İÇİN ÖNEMİ

Zazaca ilk sözlük eserinin yayımlandığı 1987 yılından bugüne yaklaşık otuz yıl geçti, bu süre zarfından yirminin üzerinde Zazaca sözlük çalışması hazırlanmıştır. Bu sözlüklerin bir kısmı bir yayınevi bünyesinde basılırken, bazıları ise yazarlarının kendi çabaları ile basıldıkları görülmektedir. Zazaca'nın kaybolma tehlikesi altında olan dillerden biri olması, sözlükbilimini Zazaca için daha değerli kılmaktadır. Zira Zazaca'nın kelime hazinesi her geçen gün kaybolmakta ve dilin kendi yaşam alanlarına ait kelimeler bir bir yok olmaktadır.

Zazaca için şimdiye kadar bütün bölgeleri tam olarak kapsayan ve Zazaca'nın konuşulduğu tüm bölgeler tarafından kabul edilen bir sözlük çalışması bulunmamaktadır. Şimdiye kadar hazırlanan sözlük çalışmalarının neredeyse tamamı kişisel çabalar ile yapılmış ve herhangi bir dilbilimsel ölçüt kullanılmamıştır.

Zazaca sözcük derlemelerini yapan ve bunları yayımlayanların, bu alan ile ilgili bilgilerinin bulunmaması, bu sözlüklerin oldukça problemlili ve dilbilimsel metotlardan uzak bir çalışma olmasını beraberinde getirmiştir. Zaza dilinde hazırlanan sözlüklerin neredeyse tamamı, sözlükleri hazırlayan kişilerin yaşadıkları bölgeler ile sınırlıdır. Bu kişiler kendi bölgelerindeki kelimeleri derlemekte ve

bunların yok olmaması için kendilerince bir gayret ve çaba içerisinde hareket etmektedirler.

Zaza dilinde şimdiye kadar hazırlanmış sözlüklerde temel amaç, Zazaca'yı yine Zazalara öğretmek olmuştur. Bir diğer ifade ile Zazaca hazırlanan hiçbir sözlük, Zazaca'yı başka milletlere öğretme gibi bir amaç taşımamaktadır. Zazaca'nın Batı veya Doğu dilleri ile hazırlanmış bir sözlük çalışması şimdiye kadar yapılmamıştır. Yani Zazaca-Almanca, Zazaca-İngilizce, Zazaca-Arapça, Zazaca-Farsça vs. şeklinde hazırlanan herhangi bir Zazaca sözlük bulunmamaktadır.

Sözcük türlerine göre belirli bir tasnif yapılarak hazırlanan herhangi bir Zazaca sözlük bulunmamaktadır. Bu nedenle Zazaca'nın kelime hazinesinde hangi türden ne kadar kelimenin olduğu konusunda bir bilgiye sahip değiliz.

Zazaca'nın kelime hazinesine ait bir etimoloji sözlüğü bulunmamaktadır. Bu nedenle Zazaca kelimelerin kök, gövde ve kökenleri hakkında herhangi bir değerlendirme yapılamamaktadır.

Bir diğer önemli durum ise Zazaca'dan Zazaca'ya diye tabir edebileceğimiz hiçbir sözlük çalışmasının bulunmamasıdır. Yani Zazaca kelimelerin yine Zazaca ifadeler ile anlamlarının verildiği, karşılıklarının yer aldığı bir sözlük çalışması bulunmamaktadır. Hazırlanan sözlüklerin büyük bir çoğunluğu Zazaca-Türkçe veya Türkçe-Zazaca şeklindedir.

Tüm bunlar göz önüne alınıp bir değerlendirme yapıldığında, sözlükbilimi alanında Zazaca'nın çok da iyi bir konumda olmadığı görülmektedir. Yapılan sözlük çalışmalarının dilbilimsel metotlara dayanmaması, var olan ses yapısını ve sözcük dağılımını ortaya koyamaması bir diğer önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zazaca çalışmaların yapıldığı bir kurul veya kurumun olmaması, bu çalışmaların yapılabilmesini geciktirmektedir.

6. SONUÇ

UNESCO'nun 2009 yılı ve sonrasında yayımladığı dil raporlarına göre Zazaca'nın kaybolma tehdidi altında olması, bu dil ile ilgili yapılacak çalışmaların daha hassas ve daha özverili bir düzlemde yapılmasını gerektirmektedir. Zira yapılan çalışmaların sistemli, dilbilimsel verilere göre yapılmaması bazen dile zarar verme boyutuna kadar gelebilmektedir.

Zazaca için yapılması gereken çalışmaların başında, bu dile ait sözcük envanterinin ortaya çıkartılması ve bunların bilimsel ölçütlere göre yapılması ilk sırada yer almaktadır. Yapılacak olan bu çalışmanın

Zazaca'nın konuşulduğu bütün bölgeleri kapsayacak olmasına ayrıca dikkat edilmelidir. Bu söz varlığı ortaya konulup, Zazaca'nın sosyal hayatın her alanındaki sözcük yeterliliği ve kelime hazinesi belirlenmelidir. Söz konusu çalışmalar sadece sözcük derlemeleri ile kalmamalı ve farklı alanlara yönelik temel terminoloji oluşturulmalıdır. Siyaset, hukuk, spor, ekonomi eğitim vs. alanlarına yönelik dil literatürü oluşturulmalı ve Zazaca'nın bu alanlarla ilgili temel bağı kurulmalıdır.

Zazaca'nın kaybolma tehlikesini bertaraf etmek için de devlet destekli dil politikaları belirlenmeli ve bunlar uygulanmalıdır. Zira Zazaca'nın yaşaması ve gelecek kuşaklara aktarılması kişisel çabalar ile yeterli olmamakta, bu konuda devlet destekli dil politikaları mutlaka uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil*, Ankara: TDK.
- Aslanoğulları, M. (2014). *Lerch'in Zazaki Derlemerinin Çevrimyazımı ve Türlerine Göre Sözcüklerin Tahlili*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü, Bingöl.
- Aydar, M. (2003). *Zazaca-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Doruk Yayınları.
- Bingöl, Z. (2006). Sözlük ve Sözlüklük Üzerine Bir Araştırma, *Akademik Bakış*, 9, 197-206.
- Canpolat, M. (2006). *Zazaca-Türkçe Sözlük*, İstanbul:Can Matbaacılık.
- Crystal, D. (2010). *Dillerin Katli*, (Çev. Gökhan Cansız), İstanbul: Profil Yayınları.
- Çakmak, H. (2004). *Türkçe-Dersimce Sözlük*, Ankara:Kalan Yayınları.
- Çem, M. (1994). *Ferhengê Kurdî-Tirkî (Zazakî)*,Stockholm.
- Ekici, A. (2010). *Türkçe-Zazaca Sözlük*, İstanbul: Kardelen Yayıncılık.
- Erdem, O. ve Erdem, T. (2006). *Zazakî-Tirkî / Tirkî-Zazakî Ferheng*, İstanbul: Arya Yayıncılık.
- Hayıg, R. ve Werner B. (2012). *Zazaca-Türkçe, Türkçe-Zazaca Sözcük Listesi*, İstanbul: Tij Yayınları.
- Janson, T. (2016). *Dillerin Tarihi*, (Çev. Mehmet Doğan), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Keskin, M. (2011). *Zazaca Üzerine Notlar, Herkesin Bildiği Sır: Dersim*, (Der. Şükrü Aslan), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Keskin, M. (2015), *Zaza Dili, Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 93-114.
- Kurij, S. (2012). *Zazalar, Zazaca Yazının Tarihçesi ve Vate Çalışma Grubu, İnatçı Bir Bahar*, (Der. Vecdi Erbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Malmisanij, (1987). *Zazaca-Türkçe Sözlük / Ferhengê Dımilki-Tırki*,Upsala:Jina Nû Yayınları.
- Malmisanij, (1997). *Ferhengê Kirdkî-Pehlevkî-Kurmanckî*,Stockholm.
- Nettle, D. ve Romaine, S. (2002). *Kaybolan Sesler*, (Çev. Harun Özgür Turgan), İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Özcan, M. (1997). *Zazaca-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

- Turgut, H. (2001). Zazaca-Türkçe Sözlük, İstanbul: Tij Yayınları.
- Turgut, H. (2008). Türkçe-Zazaca Sözlük, İstanbul: Do Yayınları.
- Uçaman, A. ve Verroj, S. (2002). Ferheng-Vajname, İstanbul: War Yayınları.
- Vate Çalışma Grubu, (2016). Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî,İstanbul: Vate Yayınları.
- Vate Çalışma Grubu, (2011). Türkçe-Kırmancca (Zazaca) Sözlük,İstanbul: Vate Yayınları.